

Elżbieta Sadoch

**Tytuł: Opisy włoskich skarbców kościelnych i ich zbiorów w polskich relacjach z podróży.
Wybrane przykłady od XVI do XVIII wieku**

STRESZCZENIE

Celem dysertacji było określenie sposobów opisywania skarbców i zbiorów kościelnych w polskich relacjach z wypraw do Italii w okresie od XVI do XVIII wieku. Ze względu na interdyscyplinarny charakter pracy zastosowano metody i narzędzia z zakresu literaturoznawstwa, historii sztuki i muzeologii. Skoncentrowano się przede wszystkim na strukturze badanych tekstów i motywach literackich obecnych w sprawozdaniach, a w drugim rzędzie na percepcji budowli sakralnych i ich depozytów przez polskich wędrowców. W studium zostały uwzględnione przekazy peregrynackie (m. in. przewodniki, dzienniki, pamiętniki i listy) przedstawicieli elit Rzeczypospolitej Obojga Narodów (np. duchownych, możnych, scholarów i ich preceptorów, arystokratek). Poddano szczegółowej analizie fragmenty dotyczące ziemi włoskiej, jej głównych miast i świątyń. Zwrócono też uwagę na występujące w notatkach informacje o dobrach kościelnych (relikwiach, sprzętach liturgicznych, dziełach sztuki, wotach i polonikach).

Do analizy wybrano teksty zawierające wspomnienia polskich podróżników ze zwiedzania włoskich sanktuariów od XVI do XVIII wieku. Zgodnie z kolejnością odbytych wypraw sięgnięto po notatki: Jana Ocieskiego, Stanisława Reszki, Macieja Rywockiego, dwóch peregrynantów zwanych Anonimem Warszawskim i Anonimem Kórnickim, Jakuba Sobieskiego, uczestników orszaku królewicza Władysława Wazy (Stefana Paca, Albrychta Stanisława Radziwiłła, Jana Hegenawa), Jana Heidensteina, Jana Ługowskiego, Bartłomieja Nataniela Wąsowskiego, Wojciecha Radolińskiego, Teodora Billewicza, braci (Jana i Aleksandra) Jabłonowskich i ich preceptora – Jana Michała Kossowicza, Karola Stanisława Radziwiłła, Krzysztofa Zawiszy, Felicjana Junoszy Piaskowskiego, Symforiana Arakielowicza, Władysława Łubieńskiego, Tomasza Wolskiego, Leona Andrzeja Morawskiego, Michała Witosławskiego, Remigiusza Zawadzkiego, Stanisława Kleczewskiego, Pawła Ksawerego Brzostowskiego, Balcera Pstrokońskiego, Jakuba Lanhausa, Juwenalisa Charkiewicza, Teofili Morawskiej, Macieja Borkowskiego, Kazimierza Kognowickiego, Augusta Fryderyka Moszyńskiego, Stanisława Kostki Potockiego, Katarzyny Platerowej oraz Stanisława Staszica.

Praca składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym zaprezentowano problematykę historycznoliteracką relacji z podróży (terminy, cechy podróżopisarstwa i odmiany), a także

omówiono okoliczności rozwoju polskich przekazów oraz scharakteryzowano w układzie chronologicznym wybrane teksty i ich autorów. Rozdział drugi poświęcono kwestiom związanym z opisami skarbców i zbiorów kościelnych. Najpierw ukazano specyfikę opisu jako formy wypowiedzi oraz tradycję deskrypcyjną dotyczącą miejsc i obiektów, aby potem przedstawić zagadnienie skarbcza kościelnego jako toposu literackiego oraz sposoby upamiętniania skarbców przyświętynnych. Trzeci rozdział dotyczy postrzegania przez polskich podróżników od XVI do XVIII wieku funkcji (ochronnej, wystawienniczej i edukacyjnej) skarbców kościelnych jako najstarszych form protomuzealnych. W zakończeniu podsumowano przeprowadzoną analizę: podano główne wnioski oraz wskazano perspektywę dalszych badań.